

Fig. 2. De welput nadat deze door de bewoners was leeggepompt en leeggeschept (foto A.J. Bronkhorst, RUG/GIA).

differentieel gps om het model absolute afmetingen en coördinaten te geven. De punten in de put zelf dienden tevens als controlemiddel voor de nauwkeurigheid van het model.⁴ De controle maakte duidelijk dat de uiteindelijke afwijking verwaarloosbaar was (< 3 mm).

Geen regenput, wel welput

Het leven is onlosmakelijk gekoppeld aan de aanwezigheid van water. Al duizenden jaren wordt geprobeerd om toegang tot deze belangrijke bouwsteen te krijgen. Eén van de meest gebruikte methodes daarvoor is het graven van een put. Meestal worden deze putten simpelweg 'waterputten' genoemd, verwijzend naar hun functie: het vasthouden van water. Toch zijn er bij waterputten onderlinge verschillen waarneembaar. De voornaamste onderverdeling is gebaseerd op de bekleding van de schacht van putten die kan bestaan uit onder andere hout, baksteen, vlechtwerk en plaggen (De Bruyne *et al.* 2013: 35). Ook kan aan de hand van de aanvoerwijze van water een onderscheid tussen waterputten worden gemaakt. De meest voorkomende typen zijn waterputten die hemelwater opslaan (ook wel regenputten genoemd) en waterputten die gevuld worden met grondwater. Laatstgenoemde putten zijn, in tegenstelling tot regenputten, een zeer betrouwbare en constante bron van water. Op veel plekken in Nederland bevindt grondwater zich relatief dicht onder het oppervlak en kan het eenvoudig met een put worden bereikt. Het grondwater welt vervolgens in de put, die daarom aangeduid wordt met de term welput. Er zijn verschillende manieren waarop welputten werden gebouwd. Zo werden bijv. houten tonnen op elkaar geplaatst (tonputten) of bakstenen op elkaar gemetseld. Onderin de put werd vaak een houten putkrans (zinkring) geplaatst waarop (1) de fundering van de put kon rusten zonder dat deze verder weg zou zinken in de bodem en (2) een opening ontstond waardoor het grondwater omhoog kon komen. Het zal dus duidelijk zijn dat gemetselde en houten waterputten geen vaste bodem hebben. Een variant hierop is de welput die gewoonlijk bestaat uit gestapelde bakstenen die los op elkaar liggen. Het grondwater stroomt dan door de nauwe openingen tussen de stenen de put binnen en wordt daarbij enigszins gefilterd. Het is dan in ieder geval geschikt als waswater en drinkwater voor dieren. De in deze